

SLOVENSKI NAROD.

„Slovenski Narod“ velja po pošti:

za Avstro-Ogrsko:

celo leto skupaj naprej . . . K 50—
pol leta 25—
četrt leta 13—
na mesec 4-50

za Nemčijo:

celo leto naprej K 55—
za Ameriko in vse druge dežele:
celo leto naprej K 60—

Vprašanjem glede inšertov se naj priloži za odgovor dopisnica ali znakna.
Upravištvu (spodaj, dvorišče levo). Knaflcova ulica št. 5, telefon št. 85.

Ishaja vsak dan zvečer izvenim nedelje in praznika.

Inšerti se računajo po porabljenem prostoru in sicer 1 mm visok, ter 54 mm širok prostor: enkrat po 12 vln., dvakrat po 11 vln., trikrat po 10 v. Poslano (enak prostor) 30 vln., parte in zahvala (enak prostor) 20 vln. Pri večjih inšercijah na dogovor.

Novi naročniki naj pošljejo naročnino vedno po nakazilu.
Na samo pisemne naročbe brez poslatve denarja se ne moremo nikakor ozirati.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani

dostavljen na dom ali če se hodi ponj:

celo leto naprej K 48— | četrt leta 12—
pol leta 24— | na mesec 4—

Posamezna številka velja 30 vinarjev.

Dopisi naj se izkrajajo. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knaflcova ulica št. 5 (v l. nadstr. levo), telefon št. 34

V znamenju novih davkov.

Finančni odsek državnega zbora je sklican za dan 10. t. m. k seji, da nadaljuje razpravo o novih davkih. Vlada smatra, da parlament nima nujnejšega dela, nego odobriti nova bremena, ki jih hoče vlada naložiti prebivalstvu. Vlada se moti. Res je sicer, da potrebuje država novih denarnih virov, toda ni res, da so novi davki edino sredstvo, ki olajša neznošno težavno položaj državnega gospodarstva. V razpravi se nahaja pet vladnih predlogov; zviša se naj davek na vino ter davek na šampanjec, vpelje se naj davek na premog ter zviša davek na sladkor, zviša se naj tudi zemljski in pridobinski davek. Vlada upa od teh rešitev dobiti okrog 600 milijonov novih dohodkov.

Predvsem se nam vsiljuje vprašanje: kje so pa ostali vojni dobičkarji? Ali je že dovolj, da bodo pili nekoliko dražji šampanjec? Kako je to, da vlada ne vé drugega izhoda, kakor staro metodo, pritisniti na vijakom vedno le tiste sloje, ki si morajo vsak vinar odtrgati od ust, da ga dajo državi? Zvišanje davka na sladkor ne zadene bogatna prav nič; mari njemu, ali plačuje sladkor po kroni ali po deset kron, zadene pa siromaka, ki že itak ne vé, kje bo jutri zbral potrebne vinarje za vsakdanji kruh, kar najobčutnejše. In davek na premog! Prida zima in siromak naj pri vsakem koščku kuriva še plačuje državi? Danes, ko je nekaj črne oslajene tople vode zajutrek in večerja neštehtih fišcefov, ko skromna pečica nadomešča premožnost in premožnim rodbinam ves čar domačije, je zvišanje davka na sladkor, uvedba davka na premog naravnost socialen zločin in ni prave demokratične stranke, ki bi mogla privoliti, da se navali na siromašno ljudstvo še to neznošno breme. Tudi zvišanje davka na vino ni socialno pravično in bi zlasti zadelo pri nas sloje, ki nikakor ne morejo prenašati še večjih bremen.

Vočilež temu položaju nam je povsem nerazumljivo, kako se more vlada nadejati, da bo parlament sodeloval pri tem napadu na siromake in od kod črpa upanje, da bodo stranke, ki le količjak vpoštevajo interese ljudstva, prevzele odgovornost za njene davčne načrte. Gotovo je res, da potrebuje država denarja. Toda mesto, da ga vzame najbednejšim, naj se enkrat spravi na tiste, ki so nakopičili v vojni strahovite dobičke in naj se spravi — nad sebe samo. Nad svoje gospodarstvo, nad sistem, ki pri nas, kakor menda nikjer drugje na svetu, tako brezvestno razsipa z milijoni. Novi davki naj prinesejo državnim blagajnam 600 milijonov novih dohodkov. Na prste se da izračunati, da bi večja štedljivost civilne, zlasti pa vojske uprave mogla prihraniti državi na leto ne le 600 milijonov, temveč dvakrat toliko! Ali naj torej naloži država najsiromašnejšim slojem ljudstva nova neznošna bremena samo za to, kar njeni organi nočejo ali ne znajo štediti?

Prepričani smo, da bo naša državnozborna delegacija zavzela napram vladnim davčnim predlogom stališče, ki odgovarja interesom ljudstva in trdno se nadejamo, da pri tem ne ostane sama. V parlamentu se bo morala uveljaviti zveza demokratičnih strank, da prepreči napad na žep siromakov v času, ko razmetavajo lahkomišelniki upravitelji javnih sredstev in vojni dobičkarji milijone in milijone.

Napram sistemu novih davkov je treba postaviti sistem nove štedljivosti. Zdi se nam, da razprave v finančni odseku ne bodo potekale gladko.

Delegacijsko zborovanje „Zaveze jugoslovanskega avstrijskega učiteljstva“.

dne 3. in 4. septembra 1918 v Ljubljani.

Dne 3. in 4. septembra je bilo zbrano slovensko napredno učiteljstvo v Ljubljani, da proslavi 30letnico obstoja svoje „Zaveze“. Sedanje žalostno vojno stanje je pač preprečilo vsako slovesnejše praznovanje, pač pa je vladalo v srcih vseh navzočih delegatov, ki so se zbrali v posvetovalnici — bilo jih je 98 — neko tiho, toda samozavestno navdušenje in trdno prepričanje, da se nam obeta nova, lepša bodočnost, v kateri bo tudi slovenskemu, jugoslovanskemu učiteljstvu odmerjeno ono častno mesto, ki ga po svoji delavnosti in poklicu zasluži.

Dne 3. septembra t. l. so zborovali — in sicer dopoldne vse oni odseki, ki jih je ustanovila „Zaveza“ po svojih novih pravilih in sicer: časnikarsko-književni odsek, gospodarski odsek, pedagoško-didaktični odsek in stanovski politični odsek. Vsi odseki so imeli rešiti obilo dela in so trajala posvetovalna skoro vse dopoldne.

Dopoldne je zboroval upravni odbor „Zaveze“, ki mu je predsedoval mnogozaslужni predsednik L. Jelenc. Odbor je rešil mnogo važnih notranjih zadev ter določil delavni program za delegacijsko zborovanje na dan 4. septembra 1918.

Delegacijsko zborovanje.

Točno ob določeni uri, t. j. ob pol 9. dopoldne, odpravi društveni predsednik L. Jelenc, ki predseduje naši „Zavezi“, že dolgo dobo 22. let in sicer že od leta 1896., a se je vedno pokazal moža, ki se ne boji ne dela, ne vseh onih raznih zaprek, ki so mu jih stivali razni faktorji na že itak trnjevo pot slovenskega učiteljstva — temveč mož, ki drži visoko prapor učiteljske zavednosti in kot najlepše zadoščanje mu bodi vest, ki jo je danes označil s posebnim povdorkom društveni tajnik V. Rus. Kranj, da priznavajo tudi naši nekdanji stanovski nasprotniki naše edino pravo stališče ter se vračajo zopet v naše vrste, priznavajoč, da so bili pač zapelani po sladkih besedah bivših deželnih mogočnežev.

Predsednik se spominja v toplih besedah ustanovitve naše „Zaveze“, katere prvi občni zbor se je vršil ravno v tej dvorani in sicer dne 23. aprila 1889. Dalje se s hvalečnostjo spominja vseh onih tovarišev, ki so trdno stali v naših bojnih črtah in se niso zbal ne slabih in ne dobrih časov, temveč so trdno, nevtrajeno stali na našem šolskem bojišču. „Preganjali so jih, zapostavljali so jih in prezirali, nevihte so razsajale ob njih glavah, oni pa so stali zvesti „Zavezi“ in stali trdno ob njeni strani liki mogočnemu hrastu sredi slabotnih trepetlik.“ (Pohvala.) — Predsednik konstatira, da je „Zaveza“ na novo pristopilo „Vipavsko učiteljsko društvo“.

Tajnikovo poročilo.

Društveni tajnik Vilibald Rus, Kranj, je podal obširno poročilo, iz katerega posnemamo sledeče:

„Zaveza“ šteje 32 učiteljskih društev in 4 deželne „Zveze“, ki imajo 7 častnih in 1384 pravih članov, od teh jih je na Kranjskem 344, Štajerskem 618 in na Primorskem 422 društevnikov.

Med deželne učiteljske „Zveze“ štejemo te-le: „Deželno slov. učiteljsko društvo v Ljubljani“, „Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem“, „Učiteljsko društvo za Trst in okolico v Trstu“ in „Slovensko učiteljsko društvo za Istro“. — Za Goriško deželno učiteljske „Zveze“ še nimamo, a znamenja kažejo, da se tudi tam kmalu ustanovi. Upamo, da pristopita v kratkem tudi učiteljski društvi Narodna Prosvjeta v Pazinu in „Krško učiteljsko društvo na otoku Krk“. Tudi koroško društvo „Korotian“, kjer so združeni slovenski akademiki in učitelji, pristopijo „Zavezi“ po vojni. Tudi „Savez dalmatinskih učiteljskih društev in Splitu“ pristopi v kratkem naši „Zavezi“, kar je že javil njen predsednik L. Radica.

Izmed mnogih točk delavnega programa društvenega odbora to-le: Vodstvo je imelo štiri seje, a odber dve. „Zaveza“ izdaja tri liste in sicer: „Učiteljski Tovariš“ kot stanovsko politični list, ki je tednik, a vojne razmere so nas prisilile, da ga izdajamo kot 14dnevnik. „Popotnik“, pedagoška revija, ki izhaja sedaj kot dvomesečnik, in pa mladinski list „Zvonček“, ki je gotovo najkrasnejši list za našo dečo, kar jih premore ves naš jug in se lepo razvija.

„Zaveza“ se temeljito peča z načrtom o preosnovanju ljudskega šolstva in so temu delu obljubili mnogi slovenski šolniki svojo pomoč.

Radi podpravljanja okrajnih šolskih nadzornikov se je „Zaveza“ obrnila na „Jugoslovanski klub“, v istem smislu deluje češko združeno učiteljstvo in pa nemški „Lehrerbund“.

Dali smo tudi inicijativno, da ustanove posamezne učiteljske korporacije svoje aproprizacijske odseke, ker nas nihče ne sme sprejeti v obstoječe stanovske aproprizacijske organizacije.

Svoje stališče je zavzela „Zaveza“, tudi napram vladni predlogi o preosnovi učiteljstva.

Mnogo dela je imela „Zaveza“ radi zvišanja učiteljske plače in pa izplačila enkratnega dobavnega prispevka.

Tajnik sklepa svoje poročilo: Vi, voditelji naroda, Vi, deželni in državni poslanci, Vi ste dolžni z nami vred pravično razrešiti to nujno nalogo, saj smo iz ljudstva, živimo med ljudstvom in delamo za ljudstvo! — Ljudska šola je po državnem šolskem zakonu državna pravda. Država, ti si dolžna skrbeti za nas, saj smo ti vzgojili najboljše državljane in najsmelejše bojevnike. Odločna zahteva vsega avstrijskega učiteljstva se združuje v mogočnem klicu: Država, daj nam danes naš vsakdanji kruh! (Dolgotrajno ploskanje in pohvala.)

Proračuni.

Blagajnik Franc Luznar, Primorsko, poroča obširno o blagajniškem stanju tako „Zaveze“ kakor tudi posameznih listov, ki jih izdaja „Zaveza“. Iz tega poročila posnemamo to, da je bilo dohodkov 32 822 K, a stroškov 31 560 K, tako da je čistega dohodka 1262 kron.

Odseki.

In sicer časnikarsko-književni, pedagoško-didaktični, gospodarski in stanovsko-politični odsek so predložili toliko snovi, da je predsednik moral ob 12. prekiniti zasedanje ter določil nadaljevanje popoldan ob 2. uri.

Popoldansko zborovanje.

Točno ob 2. odpravi predsednik zbor ter da na razpravo sledeče predloge stanovsko-političnega odseka, ki se glase:

1. 1.) Vodstvo „Zaveze“ se pozivlja, naj se obrne na deželne odbore, da izplačajo nove vojne dražinske doklade učiteljstvu v polni izmeri.

2.) V zvezi z „Zvezo slovanskega učiteljstva v Avstriji“, z „Deutschösterreich. Lehrerbundom“ in splošnim odborom naprednih avstrijskih učiteljskih zvez naj podvzame skupno akcijo, da pride čim prej vse avstrijsko učiteljstvo do enotnih stalnih prejemkov, kakor jih imajo državni uradniki od XI. činovnega razreda naprej po katezoriji C.

3.) V zvezi z organizacijami, navedenimi pod točko 2., naj se doseže takojšnje izplačilo nabavnega prispevka, kakor ga uživajo državni uradniki. (Predlog je bil soglasno in brez debate sprejet.)

II. 1.) „Zaveza“ bodi kot stanovska organizacija tudi kulturno-politiška ustanova slovenskega učiteljstva.

2.) Njen kulturni temelj so pravni pravci krščanske etike, ker smo prepričani, da imajo zadnjo in končno veljavno besedo o vsej naši bodočnosti pravne moči. Realizacija pravnega ideala pa ni brez religije. Čim višje stoji pravnost in pravo, tem lažje se dvigne narod tudi družabno in gospodarsko. Za nas slovenske učitelje more pri vzgojnem delu biti merodajna le taka etika.

3.) Kot stanovska organizacija sledi „Zavezi“ duševne in gnotne koristi slovenskega učiteljstva.

4.) Kot kulturno - politična institucija ima „Zaveza“ sistemizirati in organizirati: a) gospodarsko, b) politično-obilno, c) ljudsko in lastno izobraževalno delo slovenskega učiteljstva.

Vse to delo slovenskega učiteljstva se ima vršiti v izrečno demokratičnem in socialnem duhu, zakaj pravi socialni duh je obenem pravni duh. Družabno načelo mu bodi najvišja instanca.

Podružabljenje narodnega gospodarstva na temelju zadružniške misli, do skrajnosti izvedeno načelo demokracije v vseh panogah javnega življenja, kulturna, gospodarska in politična samouprava, proniknjenost našega ljudstva s pridobitvami modernega, družabnega vzgojstva z vsemi njegovimi ustanovami ljudske izobrazbe, kakor so: ljudske visoke šole, javne in potovalne knjižnice, čitalnice, predavanja, poučni tečajji itd. ter končno še smotri družabnega zdravoslovja: vse to tvori torišče organiziranega dela naše „Zaveze“.

5.) Politiško moč išči „Zaveza“ in učiteljstvo v trajnem in neposrednem stiku ter v soglasju s koristimi naroda. Pot do politične moči je torej: pospeševanje pravnih in gnotnih koristi ljudstva. Smotrena organizacija tega dela je naloga „Zaveze“. (Sprejeto soglasno in z odobravanjem brez debate.)

Obširno poročilo je podal v imenu tega odseka poročevalec P. Flere, Letuš, Štajersko, o reorganizaciji ljudskega šolstva. Ker izide ves elaborat v posebni brošuri, opuščamo za sedaj podrobno poročanje.

Temeljito poročilo je podal tovariš P. Flere o „reformi šolstva“, ki izide tako v stanovskem glasilu.

Ker se je dosedajni urednik šolski ravnatelj M. Nerat, ki je urejeval 36

let revijo „Popotnik“ odpovedal nadaljnjemu urejanju vsled starosti, se soglasno izvoli za urednika nadučitelj v Letušu Pavel Flere.

Naknadne volitve se izvrše soglasno in sicer so bili izvoljeni v pedagoško-didaktični odsek Andrej Čok, Trst, v stanovsko - politični odsek AL Urbančič, Miren, Gorica, v časnikarsko-književni odsek pa Ivan Dimnik.

Na to je zaključil predsednik „Zaveze“ delegacijsko zborovanje, zahvaljujoč se za živahno udeležbo pri zborovanju in s pozivom na vse delegate, da uspešno delujejo v zmislu sprejetih in podanih nasvetov in predlogov. —a.

Veljava popirnatnega denarja.

Vsled slabe avstrijske državne uprave je državni letni račun zaključil od leta 1782, naprej skozi dve desetletji vedno s primanjkljajem. Stroški so silno narasli, zlasti vsled vojske z Napoleonom. Država si je skušala pomagati s posojili. Loterija, privatna posojila in natisek novega denarja, to so bili glavni državni viri. Bankovci so se množili, da je bilo kar čudno, najprej se je objavljalo, kdaj in koliko se jih izda, potem pa je državna uprava kar tiskala bankovce, da ni nihče vedel, kdaj in koliko. O povišanju rednih državnih dohodkov, davkov, državna uprava dolgo ni hotela nič vedeti. Šele leta 1806. so se vpeljale doklade k direktnim davkom, se je povišala cena soli, tobaku, poštninam itd. Vlada je iskala posojila in je bila pripravljena izpremeniti brezobrestni dolg bankovcev v 50odstotne državne zadolžnice, a denarja ni mogla več dobiti. Vlada je zagledala srebro, da je izginilo iz prometa, število bankovcev pa je zopet naraslo, ko smo morali odstopiti Francozom in drugim velikim okoliščinam, kjer so naši bankovci izgubili veljavo ter so prišli v še ostale kronovine nazaj. Tako je bil kovani denar vedno redkejši in dražji, plačilna moč bankovcev je pa silno padla.

Ko je bila v dunajskem mirovnem sklepu Avstrija odrezana od morja, ker ni odstopila le Beljaka, Kranjske, Dalmacije, Galicije, temveč tudi Primorsko s Trstom vred, je naraslo število bankovcev že na ogromno svoto 729 milijonov goldinarjev. Vlada je v drugič poskusila rešiti se s tem, da bi zamenjala bankovce za novo izdane papirje, za katerih veljavo bi jamčilo cerkveno premoženje in državna posestva. Ker pa vlada ni povedala, za katero svoto bo izdala nove papirje, se načrt ni posrečil, tako malo zaupanja je bilo v ljudstvu. To je primoralo tedanjega finančnega ministra grofa Wallisa, da je dne 20. februarja 1811 napovedal — konkurz državnih financ. Takrat je bilo bankovcev za 1060 milijonov goldinarjev v prometu, ki so bili postavljeni na vrednost ene petine, na 212 milijonov goldinarjev. Ker pa seveda tudi tega dolga ni bilo mogoče plačati v kovanim denarju, uvedla se je „dunajska veljava“, izdali so se novi papirji, ki so bili za naprej edino veljavno plačilno sredstvo. Pa že aprila 1813. se je moral izdati zopet nov denar poleg tega dunajskega: predjem na bodoče davke (Antizipationsscheine). Najprej za 45 milijonov, katere vsota je pa tihotapsko narasla v treh letih na 450 milijonov.

Ze leta 1810. se je dozdevalo, da mora razpeti država in družba. Ker je Napoleon proti Angležem zaprl vsak uvoz v Evropo, vporabljali so se surrogati, kakor v sedanjih vojski. Za sladkor se je pripravilo javorov sok, keli gozdovi so se uničili s tem, za kavo cikorija, ječmen itd., za poper papirko, za pavlo — hmelji, sploh nebroj izumiteljev je ljudi napeljevalo v — svojo korist seveda. Prepovedal se je izvoz, vpeljala so se transportna dovoljenja, toda tihotapstvo je cvetelo, meje so stražili pol invalidni vojaki, ki so sami najbolj tihotapili.

Uradništvo je stradalo, borza pa je porajala velikanska bogastva, katere so nastala, pa zopet izginila. Cena žita, živine, sploh vseh živil, je strahovito poskočila, kmet je imel denarja, kakor še nikdar, kmetski hlapci so si z bankovci prižigali pipe. Posestva so se prodajala in kupovala, navijalci cen so se preganjali, kaznovali, zapirali, — toda cene so rastle naprej ravno tako, kakor je raslo naprej število nesrečnih bankovcev. Namesto štedljivosti je stopila največja zapravljivost, delati ni hotel nihče več, vse je kupčevalo, ljudstvo je izpremenilo stanovanja v magazine in izkupovalo najneverjetnejše stvari. Ze

koncem leta 1810. je vse čutilo, da tako ne more iti naprej, da mora priti — polom!

V tem slučaju je bil torej posledica papirnatega denarja — državni bankerot, konkurz ali polom. Ker smo tak bankerot že enkrat imeli in je bil v tem slučaju posledica preoblike izdanega papirnatega denarja, posledica papirnatne denarne veljave, omeniti moramo, da se lahko pokaže državni bankerot v raznih stopnjah ali v raznih oblikah.

Država, ki ne more več izpolniti svojih obveznosti, postane ravno tako falitna, kakor trgovec ali zasebnik. Država zamore:

1.) Izjaviti, da svojih dolgov ali enega dela dolgov sploh ne plača ali ne obrestuje. To se zgodi in se je zgodilo že večkrat ob izpremembi ustave ali vlade; nova vlada ne pripozna vseh dolgov, ki so jih napravile prejšnje vlade;

2.) država ustavi plačevanje za nedoločen čas;

3.) zniža obrestno mero svojih dolgov brez privolenja upnikov;

4.) naloži na obresti svojih dolgov visoke davke.

Vse te oblike so bile že opetovano v bankerotih posameznih držav.

Tako je Francoska leta 1770. pod Ludovikom XIV. izjavila, da ne plača dolgov. Španska je leta 1557. znižala obrestno mero. Prusija je leta 1806. ustavila plačevanje obresti. Španska je leta 1834. in Turčija leta 1875. ustavila plačilo obresti. Portugalska je znižala obresti leta 1892. itd.

Avstrija je leta 1811. znižala kurzno vrednost svojega papirnatega denarja, bankovcev (Bankzettel), skoro na resnično vrednost. Kurzna vrednost bankovcev nasproti kovinskemu denarju je padla za 1000 odstotkov, papirja je bilo za 1060 milijonov, petkrat več nego se ga je v gospodarstvu potrebovalo. Zato je bila znižana vrednost papirja od 100 goldinarjev na 20 gld., ali drugače povedano: stari papirnat goldinarji so se sprejemali pri državnih blaginjah za naprej samo še v vrednosti novih izdanih, tudi papirnatih, dvajset krajcarjev. Ako si bil prodal pred bankerom svoje posestvo za 100.000 gld., dobil si zdaj zani samo 20.000 gld.

Tudi obrestna mera državnega dolga je bila znižana leta 1811. na polovico. Država je hotela najeti vedno nova posojila, a teh ni mogla dobiti; izgubila je ves kredit radi finančnega poloma. Prišla je doba štedenja, cene blaga so padale, prišli so konkurzi, prodaje, denar se je zaslužil le silno težko, prišlo je izseljevanje itd.

Tudi sedaj vstajajo slični znaki. Računati pa moramo seveda sedaj z drugimi številkami. Papirnatega denarja za 25.000 milijonov kron, a kritja samo za 300 milijonov kron. Tako da bi bila papirna krona vredna $\frac{1}{80}$ krone ali 1-25 vinarja, za 100 kron bi dobil 1 K 25 v.

K temu pride vojni dolg okroglo 70 milijard in stari dolg od prej v znesku 13 milijard, skupaj 83 milijard dolga.

Najvišji dohodek, kar ga je imela naša država, je bil leta 1913. v znesku 3600 milijonov, od tega je bilo čistega dohodka samo 1600 milijonov kron. Ta dohodek se je s povišanjem vseh davkov, pristojbin, poštnin, tarifov, tobaka itd. zvišal za 100 milijonov, tako da zamoremo računati na 1700 milijonov kron dohodkov. Za same obresti bi pa rabili 5 do 6 milijard, ker se vojna posojila izdajata pod „pari“ po kurzu 92-50 in 94-50, a se morajo obrestovati po 5-5% od nominala 100 kron.

Premoženjske davke smo z raznimi tarifi itak že vpeljali, o enkratni oddaji premoženja se je pa izrazil bivši finančni minister dr. Sieghardt v gosposki zbornici v debati o vojnem davku, da med vojno to sploh ni izvedljivo, da bi se moglo to občutiti kot delno konfiskacija premoženja, ki bi na eni strani vrgla, ako bi se vzela ena tretjina premoženja, kakih 30 milijard, a bi na drugi strani tako vplivala na valuto, da bi država tam izgubila na vrednosti papirja isti znesek ali pa — še več!

Ako bi bila zgodovina učiteljica, stali bi na robu konkurza, kakor leta 1811. Temu pa skušajo zopet drugi nasprotovati s trditvijo, da je ljudstvo v državi danes dolžnik in upnik v eni osebi. Tako si stojiča nasproti dolg in terjatev istega ljudstva. Ali naj se to kompenzira? Toda to bi bil že itak konkurz! Ali more država za toliko povzdigniti svoje dohodke? Potem ubije vsa gospodarstva in si izpodreže sama obstanek.

Dr. Robert Kermavner.

je izjavil, da bosta na dnevnem redu razgovorov cholmsko vprašanje in marmaroški proces, predvsem pa vprašanje, kako bi se dala v vseh slučajih osigurati združitev Galicije s kongresno Poljsko.

== Solnograška pogajanja. Solnograd, 4. septembra. (Koresp. ur.) V dosedanjih dvomesečnih dogovorih v Solnogradu so izdelali referenti gotove smernice, ki so bile predložene udeležnim vladam v potrdilo. Sedaj so število referentov bistveno zvišali in plenarni odsek je že začel s svojim delom. Pogajanja se bodo nadaljevala še v oktobru.

== Avstro-poljska rešitev v ospredju? »Neue Freie Presse« javlja, da je povodom sedanjih dunajskih konferenc stopila avstro-poljska rešitev zopet v ospredje. Kongresna (bivša ruska) Poljska bi se naj združila z Galicijo priključila monarhiji.

== Trumbičeva politika. Budimpeštanski »A Nap« pristavlja k vesti, da sta se italijanska minist'ra Sonnino in Orlando sporazumela v jugoslovanskem vprašanju: To je delo dr. Trumbiča, pobeglega hrvatskega veleizdajalca. Posledica sporazuma italijanskih ministr'ov je, da Italija privoljuje v ustanovitev samostojnega češkega kraljevstva in v ustanovitev jugoslovanske, ki naj se sestavi iz slovenskega Balkana in jugoslovanskih delov monarhije. Zmagala je torej Pašičeva in Trumbičeva politika in mi ne smemo pozabiti, da je to politika Korošca, Surmina, Lorkovića in sploh cele srbo-hrvatske koalicije v Zagrebu, politika, ki jo vsi ti zakrivajo samo tako dolgo, da nas ententa ne premaga. Srbo-hrvatska koalicija se bo morala torej še dolgo skrivati.

== Bavarski kralj v Sofiji. Iz Monakovega, 3. septembra: Kralj Ludvik je danes zvečer z običajnim spremstvom odpotoval v Sofijo, da vrne poset bolgarskemu kralju.

== Belgijski poslanec Lorand umrl. Iz Lugana, 4. septembra: V Aftles - Bainsu je nagloma umrl belgijski poslanec Lorand, katerega sistematični potovanja agitaciji se pripisuje odzivet italijanskega ljudstva od trozeve.

== Španska pred odločitvijo. Iz Madrida poročajo: Španska vlada je suspendirala ustavne garancije. Razpoloženje v deželi je vedno bolj razburjeno. Odločitev mora pasti v najbližjih dneh. Struja, ki zagovarja nadaljno nevtralnost, je jako energična na delu. »Az Est« javlja, da je španska vlada že zasedla neki nemški parnik.

== Finski kralj, Helsingfors, 3. septembra. (Koresp. urad.) Glasom poročil listov, namerava vlada sklicati tekem tega tedna deželni zbor. Dva tedna pozneje bo izvršil deželni zbor volitev kralja.

Vesti iz primorskih dežel.

Odlikovanje. Z vitezkim križem Fran Josipovega reda za vojno dekoracijo in meči je odlikovan major Josip Pallick pl. Caarburg iz Gorice, poveljnik neke železniškavarstvene skupine.

Germanizacija na pošti v Dalmaciji. »Novo Dobro« poroča, da je začel

brzojavni urad v Ercegovnem dajati strankam belice zabrzajavke samo v nemškem jeziku. Belice so tiskane leta 1918. Ali izvira to iz kake tajne naredbe ali iz samovoljne tamkajšnje poštne uprave, ki je znan sovražnik hrvatskega jezika?

Sola pri Uršulinkah v Gorici. Vpisovanje za šolsko leto 1918/19 bo dne 16. in 17. t. m. od 9.—12. dopoldne in od 3.—6. popoldne.

Trije uredniki »Edinosti« bolni. Pred kratkim je zbolel glavni urednik g. Makso Cottič, nato urednik Anton Ekar in sedaj še urednik Fran Brozović.

Umrla je v Trstu gospa Ivana vdova Petelin.

Dnevne vesti.

— Padel je kot praporščak v juniju ob Piavi gosp. Vinko Šuštersič, uradnik Jadranske banke v Trstu, doma iz Radovljice. Padlemu junaku časten spomin!

— Za rezervne praporščake so povisani kadetni aspirantje: Fran Hribar, Ciril Kandušar, Ivan Kapus, Boleslav Kušar, Iv. Marinko, Fran Prusnik in Ivan Sterle, vsi 17. pešpolka; Stanko Perpar 5. dragonskega polka; Tugomer Koser in Josip Lončarič 128. top. polka.

— Pričetek šolskega leta 1918/19. Na vseh mestnih ljudskih šolah se prične šolsko leto 1918/19 v ponedeljek, dne 16. septembra s klicanjem sv. Duha in v torek, dne 17. septembra z rednim poukom. Vpisovanje se vrši v soboto, dne 14. in v nedeljo, dne 15. septembra dopoldne. Več pove razglas, ki se te dni objavi v domačih dnevnikih.

— Iz pisarne slovenskega deželnega narodnega gledališča. Vsem cenjenim abonentom, ki so se priglasi za ložo, oziroma sedeže in jih še niso plačali, se sporoča, naj se, če še reflektirajo nanje, zglašijo v gledališki pisarni, kjer se jim proti plačilu izročijo vstopnice. V obratnem slučaju bo oddala uprava dotične sedeže drugim reflektantom. Obenem se prošijo vsi oni abonent, ki so se morda priglasi za sedeže pri direktoriju, oziroma pri članih konzorcija, da se ponovno priklase v gledališki pisarni, ker se je morda v obilici dela marsikateri stvar pozabila.

Konec cigar. Z Dunaja poročajo: Izdelovanje cigar, ki je znašalo leta 1914. še 1200 milijonov komadov, se je skrčilo letos na 500 milijonov. Pričakovati je, da bo zaloga izčrpana do konca leta 1919, in potem izgine cigarja nabirže za dolgo časa. Uprava se bavi z mislijo, napraviti nadomestek.

— Poštni promet z vojnimi vjetniki in interniranci v Ameriki. V Zedinjenih državah v Ameriki se nahajajočim avstro-ogorskim vojnimi vjetnikom in internirancem se morejo pošiljati pisma, dopisnice, kakor tudi denarne nakaznice po določbah, ki sploh veljajo za poštni promet z vojnimi vjetniki.

— Mestni deželiški licej. Vpisovanje v licejsko ljudsko šolo bo dne 15. septembra, v licej pa dne 16. septembra, in sicer od 9. do 11. ure dopoldne v Mladiki. Ravnateljska pisarna je odslej v Mladiki I. nadstropje 29. vhod z vrta.

— Dijaško podporno društvo »Domovina« v Ljubljani bo otvorilo tedi letos dijaško kuhinjo in dajalo revnim in pridnim srednješolcem opoldnansko in večerno hrano. Oni dijak, ki bi bili radi sprejeti v dijaško kuhinjo »Domovine«, naj pošljejo svoje prošnje vsaj do 12. septembra priporočeno na dijaško podporno društvo »Domovina« v Ljubljani, oziroma na društvenega tajnika prof. Frana Jerana (Rim-

ska cesta št. 10/II.). Od 11. septembra sprejema prošnje osebno tudi društveni blaginik prof. Josip Breznik (Gledališka ulica št. 10 I. nadstropje). Vsaka prošnja mora biti opremljena z ubožnim sprčevalom, iz katerega so natančno razvidne družinske in premoženjske razmere staršev, in zadnjim šolskim sprčevalom. Vse prošnje bodo skupno rešene dne 16. septembra.

— Slovenska trgovska šola v Ljubljani. Šolsko leto 1918/19 se prične dne 17. septembra 1918 s sv. mašo. Vpisovanje v deško trgovsko šolo se vrši dne 16. septembra 1918 od 10. do 12. dopoldne. Sprejemni izpiti se vrše dne 16. septembra. Zglašiti se je ob 8. zjutraj v ravnateljski pisarni. Natančnejša pojasnila daje ravnateljstvo. — K. Dermastia, ravnatelj.

— Poročil se je dne 26. avgusta orož. podstražmojster gosp. Alojzij Kavalari, 12. orožniškega poveljstva v Ljubljani, sedaj dodeljen vojaški upravi v Srbiji kot voj. orož. postajevalja, z gđ. Hermino Tobola iz Seletic na Češkem. Novoročencema obilo sreče!

— Umrla je v Ljubljani gosp. Florijan Juran, vpok. poštni poduradnik.

Razpisano je učiteljsko mesto za žensko učiteljsko moč v Spodnji Idriji. C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu razpisuje to mesto v uradnem listu v nemškem jeziku.

Umrl je prečastiti g. Ivan Kuralt, vpoškojeni mornariški župnik. Truplo so prepehtali iz Leonišča v Zabnicu, kjer se bo vršil int'ri ob 9. uri dopoldne pogreb. Pokojnik je služboval dolgo vrsto let pri mornariški ter se udeležil raznih dolgih pomorskih potovanj, leta 1882. je bil navzoč pri obsestreljevanju Aleksandrije, pozneje je spremljal pokojnega prestolonaslednika na potovanju v Azijo. Imel je razna odlikovanja.

— Boljša železniška zveza med Trstom in Jesenicami. Iz prometa je prišel osebni vlak, ki je odhajal iz Trsta ob 9. uri 20 minut dopoldne in prihajal v Gorico ob 12. uri 40 minut popoldne. Na njegovo mesto je uveden nov osebni vlak z odhodom iz Trsta ob 1/2. popoldne in dohodom v Gorico ob 2. uri 44 minut popoldne; ustavi se na vseh postajah. Ta vlak odhaja iz Gorice ob 3. uri 10 minut popoldne in dospe na Jesenice ob 1/2. zvečer, vsled česar odpade 2 1/2-urno čakanje na kolodvoru v Gorici ter se skrči na 26 minut.

Radi tatvin na polju so organizirali kmetje po več krajih na Gorenjskem poljske straže.

— Strela je ubila 50letnega Blaža Lapajneto iz Krnic št. 7. nad Spodnjo Idrijo, ko je spal na klopi pri oknu. Bil je takoj mrtev. Lapajneto se je vrnil pred kratkim z bojišča kot invalid.

Maribor. Dramatično društvo je priredilo 1. sept. izlet k Sv. Anehu na Pohorje. Mnogoča občinstva je porabila to priliko ter prihitela na zeleno Pohorje. Po službi božji je pozdravil g. Dav. Lesjak goste, zlasti pevski zbor »Dramatičnega društva«, ki je nato zapel prekrasno pesem. Zavladalo je obče veselje, ki se je stopnjevalo z vsako pesmijo. Pred odhodom se je zahvalil društveni predsednik g. prof. Vogljar vrlemu pohorskemu narodu za presrečni sprejem, občinstvo pa je zapelo »Le-pa našo domovino«.

Sv. Lenart v Slov. gorah. Ponovno opozarjamo na veliko narodno veselico, ki jo priredi mariborsko Dramatično društvo v nedeljo, dne 8. septembra 1918 ob 3. popoldne v tukašnji posojilniški prostorih. Na sporedu je godba, petje društvenega mešanega zbora in kvarteta, šaljiva pošta in prosta zabava z najraznovrstnejšim programom. Agitirajte za ogromno udeležbo, zlasti pred duhovniki, slav. učiteljstvo in

živahno dijaštvo! Ta veselica naj vzbudi narodne zaspance in naj bo začetek novega življenja v Slovenskih gorah.

Na Bledu je izgubil neki deček v nedeljo rjavo denarnico. Oni poštini najditeli, ki je že na Bledu iskal izgubljenca, se prosi, da naj denarnico odda v Novem Vodmatu 62.

Dotični gospod, ki se je peljal včeraj z večernim vlakom iz Metlike čez Grosuplje v Ribnico v II. razredu, se naproša, da pride do nedelje iskat ono, kar je pustil v vlaku, na naslov: Habjan, Pod trančo 2/1.

Ukradeno je bilo v ponedeljek zvečer na južnem kolodvoru, kolo, s črnimi kolesi z rdečo črto na sredi, firme Onekron. Kdor bi zasledil tatu ali vedel za kolo, naj se zgłosi na policiji ali pa v našem uredništvu. Če se kolo dobi, je obljubljena dobra nagrada.

Izgubljen je bil v ponedeljek na glavni pošti črn svilen damski dežnik s koščeno kljuko. Odda naj se v našem uredništvu proti živilom.

Nasla se je dne 1. septembra v Ljubljani pri gostilni žepna ura z verižico. Dobi se pri Alojziju Paulinu, Ljubljana, Gradišče 8.

Aprovizacija.

+ Krompir za IV. okraj. Stranke IV. okraja prejmejo krompir v petek dne 6. t. m. in v soboto dne 7. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določeni je tale red: V petek dne 6. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 1 do 160, od 9. do 10. št. 161 do 320, od 10. do 11. št. 321 do 480, popoldne od pol 2. do pol 3. št. 481 do 640, od pol 3. do pol 4. št. 641 do 800, od pol 4. do pol 5. št. 801 do 960, od pol 5. do pol 6. št. 961 do 1120. V soboto dne 7. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 1121 do 1280, od 9. do 10. št. 1281 do 1440, od 10. do 11. št. 1441 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 3 kg krompirja, kilogram stane 50 vinarjev.

Prosveta.

— Koncert slov. pevskega društva »Ljubljanski Zvon«. Prvič po dolgih letih je zopet nastopil »Ljubljanski Zvon« v samostojnem koncertu, prvič zopet v veliki dvorani Narodnega doma. Občinstva se je zbralo na koncertu tako veliko število, da za pozneje prihajajoče ni bilo nobenega prostora več. »Ljubljanski Zvon« je torej lahko zadovoljen s to moralčno podporo s strani občinstva. Tudi v svoji pohvali posameznih koncertnih točk je občinstvo storilo povsem svojo dolžnost napram marljivim zborom in nič manj marljivemu in vestnemu pevovodji ter posameznim pevcem. Nekateri nesigurnosti, ki so se pokazale na koncertu je pač pripisati vojnim razmeram in dejstvu, da pevskim društvom, kakršno je »Ljubljanski Zvon« ni moglo svojih članov na pevskih izkušnjah tako poglabiti, kakor velikim pevskim družbam. Upoštevati moramo nadalje, da je bilo treba novemu pevovodji šele zbrati svoje pevce, da je moral pri tem računati s članskim pevskim materialom in da je zlasti ženski zbor moral popolnoma iznova sestaviti. To so težkosti, ki jih je vedel pevovodja g. Zorko Prelovec prav spretno premagati, tako, da je nudil smotni koncert v svoji celoti prav lep užitek. Zlasti, kjer je prednašel zbor narodne pesmi, je izvršil svojo nalogo v popolno zadovoljnost in je le obžalovati, da ni imel na svo-

jem programu več takih točk. Sekanje besed v »Pojdem v ruto« je bilo preveč izrazito, zato je napravilo mučen vtisk, pač pa so druge narodne pesmi prav lepo učinkovale. Tudi Adamičeva »De-klica in pič« je bila za mladi zbor pač še nekoliko pretežavna, poznala se ji je še tu in tam trdost, ki jo je zmarala le trdna volja pevovodje. Isto velja o pesmi »Po slovesu«. Vrlo sta izvršila svojo nalogo mezzosopranistinja gđ. Mila Počivalnikova in baritonist g. Pavel Debevec ob spremljanju gđ. Nlike Potočnikove. Zvonki glas sopranistinja je žel obilo zaslužen pohvale in g. Debevec je moral dati še Gerbičovo »Pojdem na prelo«, ki jo je odpel s prav dobrim umevanjem. »Ljubljanski Zvon« je s sinčnim koncertom dokazal, kako resno stremi po čimvečji umetniški vzgoji in se je znova uvedel kot vpoštevani vredni faktor naše domače vokalne glasbe.

Gospodarstvo.

Ogromne zahteve glavne živine za vojaštvo s Kranjskega. Centralna oblast je predpisala za mesec september 1918 »Kranjskemu deželnemu mestu za vnovčevanje živine v Ljubljani« ogromno število glavne živine za dobavo, in sicer nekaj nad 6700 glav za vojaštvo in za civilni konzum. »Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine« je že tekom celega poletja vsak mesec opozorilo centralne oblasti, in sicer civilne in vojaške, da na Kranjskem sploh ni več glavne živine ter poročalo na vse prizadete faktorje, kako žalostne so razmere glede živinoraje na Kranjskem, da, ako bodo centralne oblasti predpisovale še kaj živine za armado, bo živinoraja popolnoma uničena ter bo docela zaostal poljedelski obrat in polje ostalo neobdelano, plemen bo popolnoma uničen, gnoja ne bo in kmet bo moral prenehati s svojim gospodarstvom. Na vse te priitžbe in opozoritve se centralne oblasti ne ozirajo, marveč zahtevajo mesec za mesecem večje dajatve. Vrhunec so pa dosegli predpisi za mesec september 1918, tako da se je jesensko delo ne bo moglo izvršiti v jeseni. »Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani« je odklonilo in še odklanja napram centralnim oblastim in tudi napram živinorejcem glede višine dobav vsako odgovornost, zlasti tudi napram poljedelcem, ki jih nepoklicani faktorji hujskajo, češ da je »Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine« krivo, da se pobira toliko živine. Več kot je storilo »Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine«, da bi se dobave znižale, zlasti da bi se za časa setev vojaške dobave iz Kranjske sploh opustile, sploh ni bilo mogoče storiti. Dognalo pa se je, da se vseh za živinorejo in poljedelstvo skrajno resnih časih, kolje klub opozoritvam in ovadbam ter kazenskim predpisi, še mnogo živine na skrivnem pod roko ter da se izžihotaplja živina preko kranjske meje. Pozivljamo vse razsodne ljudi, katerim je gospodarstvo obstoj dežele na srcu, naj preprečijo vsak po svojih močeh bodisi tihotapstvo živine iz dežele, bodisi zakonno klanje ter naznanijo vsakogar na najbližjo žandarmerijsko postajo. — Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine na Kranjskem.

Izvoz iz Švice, prepovedan. Iz Berna poročajo, da je po sklepu zveznega sveta prepovedan izvoz vsakršnega blaga iz Švice.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Valentin Kopitar. Lastnina in tisk »Narodne tiskarne«.

Brez posredne obvestila.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.

Potrti neizmerne žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem srce pretresujočo vest, da je naš iskreno ljubljeni, nepozabni soprog, ozi. oče, stari oče, brat, tast in svaki, gospod

Juran Florijan

c. kr. poštni poduradnik v p.

danes dne 5. t. m. ob pol 4. uri zjutraj mirno preminul. Pogreb nepozabnega pokojnika se vrši v petek dne 6. septembra 1918 ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti Sredina št. 14, na pokopališče k Sv. Križu. Priporočamo ga v blag spomin. 4650

V Ljubljani, dne 5. septembra 1918.

Alojzija Juran roj. Tomič, soproga. — Oskar Juran, c. kr. inženir, Leopold Juran, c. kr. geometer, sinova. — Viktorija Dovjak roj. Juran, Ida Juran, hčeri. — Helena Gerger, sestra. — Ivan Dovjak, c. kr. poštni nadoficijal, zet. — Miči Dovjak, vnukinja.

Tužnim srcem javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je danes ob 7. uri zvečer, bogovdano, previden s sv. zakramenti za umirajoče, v 65. letu starosti, izdihnil svojega blaga duša naš iskreno ljubljeni brat in stric, prečastiti gospod

Ivan Kuralt

c. in kr. mornariški župnik v pok. vitez Fran Josip. reda, imejitelj Signum laudis, vojne medalje, pomorske spominske medalje itd.

Truplo se blagoslovi dne 4. septembra v Leoninumu, odkoder se prepelje v rojstno hišo v Zabnico pri Škofji Loki in se potem vrši pogreb dne 6. septembra ob 9. uri dopoldne na pokopališče v Zabnici.

Pokojnika priporočamo v molitev in blag spomin. 4643

Ljubljana-Zabnica, dne 3. septembra 1918.

Zalujoči:

Anton, Pavel, Josip, Jakob, bratje. Marija, sestra.

NE ZAMETUJTE DENARJA!

Ne kvarite oblek z raznimi vojnimi barvami!

Nudim Vam edino zjamčeno dobro, trepžno in blagu neškodljivo barvo za obleke, »Internacional« iz najstarejše in največje tovarne za barve.

Na stotine priznanih pisem vsakemu na razpolago.

Razpošiljam samo I. vrste v sledečih barvah: črna, modra, temnozelen, rdeča, temnordeča, vijoličasta, siva, rjava in rumena. Da se napravi temnodruga, se zmeša polovico črne, polovico modre.

Na zahtevo slovensko navodilo.

100 zavojev	po K 45.—	za 100 zav.
500 zavojev	po K 40.—	za 100 zav.
1000 zavojev	po K 40.—	za 100 zav.

Poštnine prosto pošilja 3957

Rudolf Cottič, Vrhnika.

Za vsakega trgovca velik zaslužek!

Vinko Šuštersič

uradnik Jadranske banke v Trstu

je padel kot praporščak v juniju ob Piavi.

Zlata duša, spavaj mirno v tuji zemlji!

Radovljica, dne 4. septembra 1918.

Globoko žalujoča rodbina.

4642

Moško kolo Sprejemem otroka

s starimi zračnimi cevmi in plašči, v dobrem stanju, je naprodaj. Gorazd Šiška, Celovška cesta št. 66. 4630

Zahvala.

Za mnoge dokaze iskrenega sočutja med boleznijo in ob smrti naše iskrenoljubljene sestre, oziroma tete, gospe

Klementine Pauser roj. Arko

kakor tudi za mnogoštevilno spremstvo k zadnjem počitku ter cenj. gospodom pevcem za tolažljive preganljive žalostinke se tem potom presrečno zahvaljujemo. 4637

Ribnica, dne 4. septembra 1918.

Žalujoči ostali.

Podjetje s posestvom se proda.

Naslov pove uprav. »Slov. Nar.« 4632

Spretna, jako poštena

KUHARICA

se ob visoki plači išče za takoj k 2 osebama. Naslov pove upr. Sl. N. 4636

Vila pod Rožnikom,

z večjim vrtnom, se proda. Naslov pove upravnitvo »Slov. Nar.« 4628

Odda se

meblirana mesečna soba

s posebnim vdomom. — Kje, pove iz prijaznosti uprav. »Slov. Nar.« 4624

Kupi se POSESTVO

okoli Št. Vida, Medvod, ali na Koroskem okoli Celovca, v vrednosti od 30.000 do 40.000 kron. — Ponudbe na upravnitvo »Slov. Naroda« pod: »30.000 do 40.000 kron.« — 4626

Učenka

za žensko krojaštvo se sprejme. —

Cesta na Rudolfovo žel. 20. — 4635

Dve oficirski sablji,

dobro ohranjeni, se oddata. Vprašati je: Groselj, Poljanska cesta 6, pritiče od 1—1/23 in od 6—7 zvečer.

Proda se

moško kolo

in gonil. — Poižve se na: Glincak, Vič št. 229. 4634

ŠTEDILNIK

dobro ohranjen, vzidan, z lepimi belimi pečnicami (iz prave češke gline) se proda radi prezidave. — Kje, pove upravnitvo »Slov. Naroda«.

z dolnjsko železnico.